

בס"ד

אוסף סיפורים "תקסח"

מתוך "ליקוטי שמואל"

מלקט ועורך: ש. אייזיקוביץ

eisikovits1@gmail.com

הגיליון מופיע באתר 'לדעת' וכן ניתן לקבלו לאימייל מדי שבוע על ידי שליחת בקשה. eisikovits1@gmail.com

058-4852-443

אודה לכם אם תעבירו את העלון לאנשיכם או כתובות של נציג עלון. אשמח לקבל הערות מחכימות ובל"נ אשתדל להתייחס אליהם. גם רשות להדפיס / לחלק / להעתיק / לשמור. - בשעת הצורך הרשות נתונה לאמור מהדברים שבעלון אף שלא בשם אומרם. אבל הבא להדפיס וידפיס בשם אומרם. יביא גאולה לעולם. כמו כן יש אפשרות לקבל כל עלון בכל שפה כמעט שתרצו בתרגום של ווארד .

הדיו שלא נשכח (גיליון השגחה פרטית - ויגש תשפ"ג)

שמי שמואל. אני מלמד בתלמוד תורה בביתר. באותו תלמוד תורה בו לימד ידידי, האברך הרב אלעזר גולדברג זצ"ל, שעלה למרום בל"ג בעומר תשפ"א, באתרא קדישא מירון, בין ארבעים וחמש הנשמות הטהורות ז"ל. היינו חברים לצוות, וזכרו של ידידי ר' אלעזר נותר חקוק בלבי. הרבה חברים היו לו, אולם אני המשכתי את הקשר גם אחרי פטירתו, בלימוד משניות בכל יום ויום. תודה לה' שזיכני ללמוד את כל ששה סדרי משנה עם פירוש הברטנורא לטובת נשמתו, וממשיכים הלאה.

בליל כ"ב בחשוון תשפ"ג, אני חולם חלום. אני רואה את ידידי המנוח, פניו שמחות ומאירות, הוא לבוש בבעקיטשע של שבת, על ראשו שטריימל, והוא מבקש ממני: "בבקשה, לך אל הרב אפרים זילברמן שליט"א, ובקש ממנו שימחל לי על דיו שאני חייב לו." לא התייחסתי לחלום. הרי אדם חולם מהרהורי לבו, ואם אני מזכיר את שמו מדי יום לפני הלימוד, הגיוני שהוא יופיע בחלומי. בלילה הבא שוב הופיע ר' אלעזר, ועדיין לא התייחסתי ברצינות. איני איש חלומות, וכל ההתעסקות עם דברים שנראים בחזיון לילה, אינה בתחום שלי. אולם ר' אלעזר התעקש. הוא חזר והופיע שוב ושוב. שבוע שלם! בפעם השמינית, בליל כ"ט בחשוון, כבר שינה את טעמו. שוב לא חייך אלי, אלא הוריד את השטריימל מעל ראשו והתרעם, "למה אתה לא עוזר לי? בשבילך זה דבר קל, ללכת אל הרב אפרים זילברמן שליט"א ולבקש ממנו שימחל לי. ואילו אני צריך בקושי רב, לעשות דרך ארוכה ממרחקים, במאמצים גדולים ועצומים." הפעם לא יכולתי לדלג על החלום. למחרת בתפילת יום כיפור קטן פניתי אל הרב, והוא אכן זכר את הסיפור. הרב זילברמן, מלבד פעליו הרבים, גם ירש מאביו הגדול הגה"צ רבי יצחק שלמה זילברמן זצ"ל את אומנות הסופרות. הוא גם מגיע בכל יום שישי לבחון את התלמידים בתלמוד התורה. ר' אלעזר זצ"ל התעסק גם הוא בעבודת הקודש כסופר סת"ם.

באחת הפעמים שהרב זילברמן הגיע לבחון את התלמידים, הוא שוחח עם ר' אלעזר אודות סוג מסוים של דיו בשם "דיוחנן", דיו חדש שפותח בשנים האחרונות, והציע לו לנסות להשתמש בו. ביום שישי שלאחריו נתן לו הרב זילברמן כרבע צנצנת דיו, כמות מעטה בשווי של כעשרים וחמישה שקלים חדשים, ור' אלעזר לקח זאת לרשותו, לנסותו. הרב זילברמן כלל לא חיכה שר' אלעזר יחזיר לו את הדיו. הוא מצדו נתן אותו במתנה גמורה, אבל ר' אלעזר ראה זאת כהלוואה, ותכנן להחזיר את שווי הדיו אחרי שישתמש בו.

כעבור ימים ספורים עבר ר' אלעזר לעולם שכולו טוב, לפני שהספיק לספר למישהו על תוכניתו להחזיר את הדיו, ולפני שבכלל יידע מישהו על הדיו שברשותו. והכמות הקטנה הזאת, הזניחה, שהרב זילברמן בכלל לא חשב לקבלה בחזרה, הפריעה לו שם למעלה.

התביישתי מאוד לבוא לרב ולספר לו על חלום שחלמתי, אך לא היתה לי ברירה. הבנתי שזהו חלום אמת, והרב זילברמן התייחס אלי במלוא הרצינות. הוא קרא מיד לכמה אברכים, והכריז באוזניהם, "הריני מוחל במחילה גמורה בלב שלם לר' אלעזר מרדכי בן ר' שמואל זכרוננו לברכה, והחוב מחול לו לגמרי, והמנוח ינוח בשלום על משכבו ותהא נשמתו צרורה בצרור החיים", אמן. אביו של ר' אלעזר, הרב שמואל גולדברג יב"ח ט"א, בנו של המלמד מת"ת עץ החיים ונכדו של הרה"ג ר' נתנאל ידלר זצ"ל, מבקש שיזכו את הרבים בפרסום סיפור התעוררות זה, לטובת נשמת בנו המנוח ז"ל.

הצמחים והמערה ("איש האשכולות")

הגאון רבי ישראל זאב גוסטמן היה מתלמידי המובהקים והגדולים של הגאון רבי שמעון שקופ - דבוק בו בכל מאודו. בכל שנותיו בישיבה לא הפסיד אף לא שיעור אחד. גם כאשר העביר רבי שמעון שיעור לבעלי בתים בבתי הכנסת בעיר היה משתתף בהם. תשע שנים כיהן הרב גוסטמן כדיין בבית דינו של רשכבה"ג הגאון רבי חיים עוזר גרודז'ינסקי. היה זה בעת שרבי חיים עוזר והרב גוסטמן טיילו ביער מחוץ לוילנה. באחת הפעמים הצביע רבי חיים עוזר על מערה ואמר: "זכור את המערה הזאת!" לרב גוסטמן לא היה מושג מדוע עליו לזכור אותה... בהזדמנות אחרת הצביע רבי חיים עוזר על סוגי צמחים שונים ביער והסביר לרב גוסטמן איזה מהם טוב לאכול ומה רעיל למרות הדמיון ביניהם. הרב גוסטמן תמה, מה גרם לרבינו לבזבז זמן על שיעור בבוטניקה?! זה לא היה עיסוקו הרגיל... שנים אחר כך, כאשר נאלצו הרב גוסטמן ומשפחתו לברוח מוילנה ולהסתתר ביער היתה תזונתם תלויה בכל צמח בר שיכול היה לאסוף. או אז הבין את חשיבות דברי רבי חיים עוזר וייחס את הצלתו ממות ברעב לרוח הקודש של רבי חיים עוזר. עד אחרית ימיו, כאות הכרת תודה לצמחיה שחיו היו תלויים בה, דאג הרב גוסטמן כל יום להשקות את הצמחים שגדלו סביב בנין ישיבתו בירושלים.

הרב גוסטמן היה לציידו של רבי חיים עוזר בעת שזה שכב על ערש דוי, היה זה ה' אב שנת ת"ש. הרב גוסטמן שאלו: " פרצה מלחמה והנאצים מתקרבים , מה יעלה בגורלי?" רבי חיים עוזר אמר: "אתה תנצל הן מאלה והן מאלה!" הזיז ראשו תחילה לכיוון מערב, שם היו הנאצים ואז הזיז ראשו לכיוון מזרח . באותה עת לא היה ברור לרב גוסטמן למי התכוון רבי חיים עוזר בכיוון מזרח. רק לאחר המלחמה הבין שהתכוון לקומוניסטים שאף הם בתורם ניסו לרצוח אותו . כל דייני וילנה עונו באכזריות מחרידה ונטבחו על ידי הנאצים , הרב גוסטמן על אף שהוכה קשות זכה לשמירה שמיימית , הוא נותר הדיין האחרון של וילנה! לאורך כל המלחמה הרב גוסטמן היה בעל אמונה מלאה לאור הבטחתו של רבי חיים עוזר שהוא ינצל מהגיהנם, אך הוא היה מודאג לגורל משפחתו .

הבריוח מגיטו וילנה: לילה אחד בשנת תש"ג אמרה בתו הצעירה לאביה שהם ימותו מרעב כאן בגיטו ועליהם לעזוב . הרב גוסטמן ידע שבריוח זה כרוכה בסכנת חיים, רבים שניסו לברוח נורו למוות, בכל זאת הילדה התעקשה שעליהם לברוח . לאחר ששמע את תחינתה החליט הרב גוסטמן מיד כי עליהם לברוח. יחד עם אותה החלטה סיפר כי רבי חיים עוזר היה אומר להם בבית הדין תמיד, שכל אדם בשעת סכנה מקבל משמים כעין רוח הקודש כדי לדעת האם לנקוט בצעדים קיצוניים על מנת להנצל או לא! כשנשאל על ידי שאר הדיינים לגבי המקור לדבריו, אמר רבי חיים עוזר באחת: "ככה זה!"

הם הצליחו לברוח דרך פרצה קטנה בגדר והלכו לאורך הכביש מבלי שהנאצים הבחינו בהם, עד שהגיעו ליער. שישה חודשים שהו משפחת גוסטמן ביער - באותה מערה שרבי חיים עוזר הראה לו לפני המלחמה. שם ביער למד מהו ערכו של מזון . לאחר מכן מצאו חווה מבודדת של איכר גוי. האיש הרשה להם ללון באסם שלו עם בעלי החיים. במשך שנתיים שהו לסירוגין בתוך בור. מדי יום האיכר העביר להם כמות קטנה של מזון . במהלך אחת השהיות הארוכות בבור עבר הרב גוסטמן בעיון על מסכת זבחים עשרים פעמים מתוך הזכרון !

הבטחתו של רבי שמעון: הרב גוסטמן סיפר כי במהלך התקופה הקשה ביותר במלחמה הוא וחברים נוספים, תלמידי ישיבת גרודנא זכו לביקורו של הרבי שלהם, רבי שמעון בחלום. כשזה ארע התלמידים הרגישו בטחון מסויים שיצליחו לצאת מן המלחמה בשלום, כפי שבאמת קרה לבסוף!

כי הדלקתי מיטתי... [חיים שיש בהם]

"האדמו"ר רבי יקותיאל יהודה הלברשטאם זצ"ל מקלויזנבורג בעל שפע חיים, שתה את כוס התרעלה בימי השואה הנוראה הוא איבד את זוגתו הרבנית הצדקנית ואת אחד עשר ילדיו שנעקדו כולם על קידוש השם ב'אשוויץ' הי"ד.

יום השחרור מן התופת היה ביום חמישי בשבוע. בליל שבת קודש הראשון שלאחר השחרור, כשעדיין בגדי האסירים עם הפסים על גופם וכולם חלויים ומותשים ממצעדי המוות הנוראים, החליט הרבי לערוך את שולחנו הטהור. כשדיבר על כך עם היהודים הניצולים, הסתכלו אלו עליו בתמיהה רבתי, איך שייך במצב כזה לערוך טיש? כיצד ניתן לחשוב על טיש כאן בתוך המחנות. בקושי הצליח הרבי למצוא מניין של יהודים טובים שבאו להשתתף בשולחן השבת, אך כל זה לא הפריע לו ולא גרע מאומה מעבודת הצדיק.

הוא החל את שולחן השבת בנוסח שלום עליכם בניגון מיוחד המקובל בידו מבית אבא מרודניק גארליץ וצאנז המעטירה בהתלהבות אש קודש ובכיות נוראות החל לומר את תפילת ריבון העולמים בהגיעו אל תיבות התפילה: כי הדלקתי נרותי והצעתי מיטתי הנאמרים בנעימה מיוחדת בבית צאנז, התרגש מאוד.

לפתע עלה על השולחן, וברוב בכיות וזעקות הפך את המילים ואמר: כי הדלקתי מיטתי והצעתי את נרותי כשהוא מפרש את דבריו, אף על פי ש'הדלקתי את מיטתי, שנשרפו חיים כל יוצאי חלצי עם אשתי הצדקנית בכבשן האש, אף על פי כן הצעתי את נתתי' הנני מכבד את השבת כהלכתה."

ל"ג בעומר (קונטרס "עלי זכרון" חשון תשע"ו)

אישה צדיקה היתה בירושלים מרת דבורה הרמן. מיוחדת ומצטיינת בעשיית צדקה וחסד. היתה אוספת כסף לצדקה ובראש חודש שולחת כסף למשפחות עניות שיוכלו לשלם שכר לימוד לתלמוד תורה. היתה מבשלת אוכל ושולחת לעניים וגלמודים. חתנים וכלות עניים היו מקבלים ממנה טלית ושמלה ל"שבת אחר החתונה", בה הכלה הולכת לבית הכנסת. היא פעילותה היה בל"ג בעומר במירון. מיד אחרי אסרו חג של פסח החלה לארוז בשקים את כלי השתיה, הסירים והפרימוסים עבור ההילולא במירון ושלחה אותם על ידי חברת "חיים אטיק" למירון. שבוע אחרי פסח כבר נסעה לרבי שמעון בר יוחאי כדי להכין את המקום לבאים. עד חג השבועות שהתה בגליל, בצפת ובטבריה, אצל רבי מאיר בעל הנס. כשהיתה חוזרת לירושלים היתה אומרת: "אי"ה לשנה הבאה יבוא רבי שמעון אלינו!"

במלחמת תש"ח, כל הדרכים היו סכנה ממש, אין יוצא ובא. אך היא לא מוותרת על מירון, הולכת בתוך אש הפגזים ל"אגד" לשאול על אוטובוס למירון, שם לועגים לה... הולכת למחנה שנלר, מבקשת מהמפקדים שיעמידו לרשותה משוריין. הם דוחים אותה בלך ושוב... משראתה שאין סיכוי לנסיעה התאכזבה עמוקות ופלטה מפיה: "בלי ל"ג בעומר אצל ר' שמעון חיי אינם חיים".

אותה שנה היה ל"ג בעומר ביום חמישי. ביום שישי, תחת מטר פגזים באה אל בתה, מרת גיטל קולסקי במקלט ביתה וביקשה ממנה מעט מרק עבור אישה אחת בשוק "מאה שערים" שאין

לה מה לאכול . לקחה עימה סיר "יושקע" ושמה פעמיה אל השוק, בדרכה ראתה יהודי בשם ליהמן, בעל חנות במאה שערים, הזהיר אתו לבל ילך ברחוב. כשהוא שאל אותה "ומדוע את הולכת ברחוב?!" השיבה שהיא חייבת להביא אוכל לאישה מסכנה . הלה הלך לכיוון "בתי ורנר" ונהרג מפגז שנפל על בית הכנסת "אושפיצין" ברחוב חסד לאברהם. כשנכנסה לשוק, פגז נוסף נחת בסמוך לה. היא נפצעה קשה ואיבדה את ההכרה . השכנים שנחפזו להצילה הורידו דלת מחנות סמוכה והובילוה לבית החולים האנגלי. שם שכבה בין חיים למוות. לפנות ערב , בעת הדלקת נרות שבת יצאה נשמתה, למחרת ל"ג בעומר !

"מי ידע שכאלה הם חייו"

את הזהירות הגדולה שיש לנקוט משיפוטיות וחריצת דין - "אל תדון את חברך , " הפנמתי כבר בילדותי, מתוך חוויה מעצבת שנחקקה בזיכרוני.

בתלמוד תורה 'יסודי התורה' בתל אביב שבו למדתי, שימש כמנהל ר' משה טורג - אדם מיוחד שעסק בחינוך באהבה גדולה , התמסרות מוחלטת ומתוך תחושת שליחות חזקה . בכיתתנו היה תלמיד שהתנהגותו הייתה בעייתית באופן קיצוני. מעבר להפרעות השגרתיות, ל'קונצים' שעשה ולהשתוללויות , היו גם אירועים חריגים - כמו המקרה בו זרק בתסכולו כיסא אל עבר חלון, ששבריו התפזרו בכל הכיתה . המנהל, ברגישות ואכפתיות, קרא לנו מדי פעם וביקש שנתקרב אל אותו תלמיד ונסייע לשלבו ולהעלותו על מסלול חיובי יותר. גאה לומר שבמידה רבה נענינו לבקשתו. אני וחבר נוסף היינו מזמינים אותו לבתינו בימי ראש חודש, כאשר הלימודים הסתיימו מוקדם , ובהזדמנויות אחרות. שיחקנו עמו והתחברנו אליו, אך מעולם לא זכינו להזמנה ל"ביקור גומלין" בביתו .

יום אחד החלטנו להפתיעו. ביררנו את כתובת מגוריו באחת משכונות דרום תל אביב וצעדנו לכיוונו. כשהתקרבנו למקום, נגלה לעינינו בית עלוב ומוזנח, שבקעו ממנו צעקות רמות. לא חשבנו שיהיה זה הרגע הנכון לדפוק על דלת הבית, והמתנו בחוץ. כעבור דקות אחדות, נחרדנו לראות אישה הנמלטת מהבית בריצה כשאחריה בעלה האוחז בידו מחבת... שניות ספורות לאחר מכן, יצא גם חברנו בריצה. כשהבחין בנו, קפא על מקומו וחזר לביתו בוש ונכלם. נכנסנו אחריו ומצאנו בית דל - שני חדרים בלבד: באחד סלון, מטבח ומזרנים פזורים בערבוביה, ובשני - מזרנים בלבד. חברנו טמן ראשו בכרית וייבב. ניסינו לנחמו ולעודדו , אך הוא סירב לקבל תנחומים ורק ביקש: "לכו ." עזבנו את המקום בתחושה קשה, כשלבנו גדוש רחמים כנים על מצבו הקשה של חברנו . למחרת, כששיתפנו את המנהל במה שחזינו , הוא פרץ בבכי ואמר בקול חנוק: "אחח... כמה שאסור לנו לדון אף אחד! כמה שאסור לשפוט . פשוט אסור!". המנהל עשה אתנחתא קלה, ניגב את דמעותיו ואמר: "הענשנו אותו בחומרה , כעסנו עליו ועל התנהגותו, ומי חלם שזה מה שהוא עובר. מי ידע שכאלה הם חייו."

ס'פאסט נישט! (יקותיאל יהודה גנזל)

רבות אפשר לספר על דמותו הגדולה, התמירה והטמירה של הגה"צ רבי יחזקאל שרגא דוד היילפרין זצ"ל, רב דחסידי צאנז בשכונת רמות ומראשי ישיבת 'שפע חיים' צאנז, לצעירים, בירושלים. שהסתלק לעולמו במוצאי השבת האחרונה, לאחר מחלה קצרה וקשה. ובכן, הרבה ניתן לספר על איש נשגב זה שהילך בארץ וראשו הגיע השמימה. אולם אני רוצה לשתף במשהו אישי שנצרב בתוכי וכל אחד מאיתנו יכול לקחת את זה ככלי עצום לחינוך צאצאיו (ותלמידיו).

אני רוצה לחזור לאותה שנה מופלאה בה למדתי כתלמיד בשיעור ג' בישיבה לצעירים כשה'מגיד שיעור' בבקאות היה הגריש"ד היילפרין, הריני כפרת משכבו. ולא, לא אספר על השיעורים הבהירים, על הגאונות ועל ההסברה. אני רוצה לספר לכם על נערים צעירים שובבים שמטבע הדברים, במיוחד בשיעור בקיאות הנמסר אחר־הצהריים, נוהגים לא פעם להפריע לשיעור באמצעים כאלה ואחרים. בדרך כלל, התגובה של איש החינוך היא אמוציונלית. הוא מעיר, מאיים, זועק וזורק. וחוזר חלילה. ומה שקורה הוא – שהוא בעצם 'יורד' ו'משפיל' עצמו לרמתם של הבחורים הצעירים. רוח אחרת היתה בשיעוריו של הרב היילפרין. הוא היה מתיישב, מוסר את השיעור בקול נעים ומתמקד בתלמידים המקשיבים. מבחינתו הוא לא ראה ולא שמע, אף אחד מעולם לא מפריע, אף אחד לא מדבר ולא מתלחשש. אפס (מדובר בכוחות נפש אדירים וכבירים). בהתחלה הבחורים הצעירים שמגלים את הדבר, שמחים לנצל את דפוס השיעור כדי לקיים חיים משל עצמם. אבל מהר מאד הנפש מתחילה לפעול. ההרגשה שהרב היילפרין הצליח לטעת בנו, התלמידים הצעירים, באי־התייחסותו העקבית והאיתנה (בלי ליפול אפילו פעם אחת) היתה שהשיעור ומגיד־השיעור נמצאים הרבה־הרבה מעל לשובבות נעורים. כביכול 'לא מתאים' ו'לא נאה' בכלל להתייחס למי שמפריע או מדבר או לא מקשיב. פשוט לא מתאים! ס'פאסט נישט! וזה עבד. לא כטריק אלא באמת. מהר מאד הבנו שמי שמנחיל לנו את מסכת פסחים, הוא יהודי מורם השוכן הרבה קומות מעלינו ולא כזה שתוך רגע נוריד אותו לרמה שלנו. הגבורה הזו, השלווה הרוחנית והחיוך שצוחק על כל העולם – לא משים מעיני עד היום - - .

ראייתו הרחוקה של רבינו משאץ (גליון באר בשדה)

בספר הנפלא 'טובות זכרונות' שיו"ל בשנת תשע"ו, מאוצרותיו של הרה"ח ר' יהודה לייב קוסטינר זצ"ל, מילידי העיר שאץ מובא על ראייתו הרחוקה של רבינו משאץ שהצילה משפחה שלמה מרדת שחת בימי המלחמה, וכה סיפר:

בעירנו שאץ התגוררה משפחה גדולה בשם 'ויטברג', שעלו לארץ הקודש תקופה קצרה לפני פרוץ מלחמת העולם השנייה וניצלו ממנה בניסי ניסים.

על פשר עלייתם ארצה, סיפר לי אחד הבנים הרה"ח ר' יעקב ויטברג, שאביהם היה תמיד עני ואביון, אך בימי מלחמת העולם הראשונה עשה מספר עסקים והרוויח הון רב. מכיון שעלתה קרנו ותרומם בכבוד, היה מסייע רבות לכל נזקקי העיר ונודע בצדקת פזרונו ובנדיבות לבו. היות והיה בידו ממון רב, חשב לרכוש דירה בשאץ, כדי שיוכל לגור בהרחבה עם בני ביתו וילדיו, אך חותנו שהיה מחסידי הרה"ק רבי משה משאץ זי"ע, הורה לו שלא יעשה דבר בלי לשאול קודם את מוצא פי הרבי כדת מה לעשות.

כשהלך להתייעץ עם הרה"ק משאץ בדבר רכישת הדירה, הניאו הרה"ק משאץ מהרעיון ואמר לו שלדעתו לא כדאי לרכוש דירה כעת. הדבר הפריע לו מאד, כי לא הבין מה הסיבה שבגינה מסרב הרה"ק משאץ לאשר לו את קניית הדירה, אך מכיון שהיה חסיד נאמן, הניח את תמיהתו וציית לדברים שקיבל מפי הרבי.

כעבור תקופה מסוימת, חזר עליו הגלגל וירד מנכסיו לגמרי, עד שבילית ברירה החליט לעזוב את שאץ מגוריו ולעלות לארץ ישראל, אולי ימצא שם מקור פרנסה. ואכן, אבי המשפחה החל לעלות ארצה, כשאחריו עלו יתר הבנים במספר פעימות.

זכורני את הבן הגדול, ר' יעקב, שבאותה תקופה שירת בצבא הרומני ולא יכל לעלות יחד עם בני משפחתו, אך הספיק לעלות ארצה בעלייה האחרונה שעלתה לפני פרוץ השואה.

רק לימים, כעבור שנים רבות, הבינו למפרע את ראייתו הרחוקה של הרה"ק משאץ שמנע מהם לקנות דירה בשאץ וכך הוכרחו לעלות לארץ הקודש, שהרי אם היתה להם בית דירה רחבה בשאץ, היו נשארים בה עד המלחמה ומי יודע מה היה עולה בגורלם. כאן בארץ הקודש הקימו מפעל ייצור שוקולד ועשו הרבה מעשי חסד עם יהודים יוצאי שאץ שבאו ארצה לאחר סיום המלחמה.